

TEACHING READING COMPREHENSION OF TRAVELOGUE TEXT IN SECONDARY SCHOOL LITERATURE PROGRAM ACCORDING TO COMPETENCE DEVELOPMENT ORIENTATION

Le Thi Phuong

Hong Duc University, Thanh Hoa; Email: lenthiphuongxh@hdu.edu.vn

Received: 07/01/2025; Reviewed: 15/01/2025; Revised: 18/01/2025; Accepted: 25/3/2025; Released: 28/4/2025

DOI: <https://doi.org/10.54163/ncdt/427>

Travelogue is a special type of writing in the literary genre taught in the 2018 general education program of Literature subject with the orientation of developing students' capacity. Travelogue has both its own characteristics of the genre and the core characteristics of the literary genre. Therefore, there must be a way to teach students to read the outstanding elements of travelogue texts to help them have the skills to read travelogue texts on their own. In order to solve this problem in the first years of the country implementing the innovation of teaching and learning the 2018 Literature program and textbooks, this research article proposes teaching measures to develop reading comprehension skills of travelogue texts for 6th grade students on the basis of closely following the characteristics of the genre, diversifying students' learning activities to meet the goals and requirements of the new Literature program and textbooks.

Keywords: Reading comprehension skills; Travelogue text; 2018 Literature program.

1. Đặt vấn đề

Đổi mới chương trình giáo dục phổ thông (GDPT) 2018 theo định hướng phát triển phẩm chất, năng lực người học đã đem đến nhiều thay đổi căn bản từ mục tiêu, nội dung đến phương pháp dạy học và kiểm tra, đánh giá trong môn Ngữ văn. Du ký là một loại văn bản (VB) đặc biệt thuộc thể ký là một trong bốn thể loại VB văn học được tổ chức dạy học ở lớp 6 cấp trung học cơ sở (THCS) và cấp trung học phổ thông (THPT) trong chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018 theo định hướng phát triển năng lực. Du ký vừa có chất đặc trưng riêng, nhưng lại mang đặc trưng chung của thể ký, lại vừa có cái sức hút của sáng tạo trong văn học. Vì thế, phải có cách dạy học sinh đọc ra các yếu tố nổi bật của loại VB du ký giúp các em có kỹ năng tự đọc các VB du ký. Để giải quyết vấn đề này trong những năm đầu cả nước thực hiện đổi mới dạy học chương trình, sách giáo khoa Ngữ văn 2018, bài viết nghiên cứu đưa ra các biện pháp dạy học phát triển kỹ năng đọc hiểu VB du ký cho học sinh lớp 6 trên cơ sở bám sát đặc trưng thể loại, đa dạng hóa các hoạt động học tập của học sinh đáp ứng mục tiêu, yêu cầu của chương trình, sách giáo khoa Ngữ văn mới.

2. Tổng quan nghiên cứu

Ký là một thể loại đa dạng gồm nhiều tiểu loại như du ký, hồi ký, tản văn, tùy bút, phóng sự, nhật ký được đưa vào dạy học trong nhà trường cả trước và sau cải cách chương trình GDPT môn Ngữ văn

2018 và đã thu hút được sự quan tâm nghiên cứu của các nhà giáo dục, như: *Dạy học phát triển năng lực môn Ngữ văn THCS* (Thông, Hiền, Đức, Hà & Nguyệt, 2018); *Phương pháp dạy học đọc hiểu văn bản* (Thông, Đức, Hiền, 2022); *Rèn luyện kỹ năng đọc hiểu VB ký cho học sinh phổ thông* (Mai, 2016),... Dù chưa có công trình nào nghiên cứu chuyên biệt về dạy học đọc hiểu loại VB du ký, nhưng các tài liệu đã đề cập đến một số phương diện cơ bản góp phần định hướng cho việc dạy học thể loại kí nói chung ở trường phổ thông.

3. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu chủ đề này, bài viết sử dụng một số phương pháp đặc thù của chuyên ngành gồm phân tích - tổng hợp, khảo sát, so sánh để phân tích, hệ thống hóa các tài liệu, thông tin liên quan đến nội dung và đối tượng nghiên cứu về dạy học đọc hiểu VB du ký theo định hướng phát triển năng lực của học sinh.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Văn bản du ký và những đặc điểm nổi bật

* *Khái niệm văn bản du ký*

Du ký là loại VB thuộc loại hình ký văn học. Hiện có nhiều định nghĩa về loại VB này:

Sách Ngữ văn 6 bộ Cánh Diều nêu: “*Du ký là một thể của ký dùng để ghi lại những điều đã chứng kiến trong một chuyến đi diễn ra chưa lâu của bản thân tới một miền đất khác*” (Thuyết, Thông, Hạnh,

Hiền & Lộc, 2021, tr.50).

Sách Ngữ văn 6 bộ Kết nối tri thức định nghĩa: “Du ký là thể loại ghi chép về những chuyến đi tới các vùng đất, các xứ sở nào đó. Người viết kể lại hoặc miêu tả những điều mắt thấy tai nghe trên hành trình của mình” (Dũng, Phương, Quỳnh, Tú & Vinh, 2020, tr.109).

Giáo trình “Văn bản đọc hiểu và tạo lập” viết: “Du ký là một thể loại chuyên dùng để ghi chép lại những điều mắt thấy, tai nghe thấy trên đường và kinh nghiệm tham quan, du ngoạn của người viết”.

Sách “Từ điển thuật ngữ văn học” định nghĩa: “Du ký là một loại hình văn học thuộc loại hình ký mà cơ sở là sự ghi chép của bản thân người đi du lịch, ngoạn cảnh về những điều mắt thấy, tai nghe của chính mình tại những xứ sở xa lạ hoặc những nơi ít người có dịp đi đến”.

Từ các định nghĩa trên, có thể nêu một cách đầy đủ rằng, du ký là một thể hoặc tiểu loại đặc biệt của ký. Du ký được xác định dựa trên hai điểm cơ bản: Nội dung ghi chép về những điều mắt thấy, tai nghe tại xứ sở xa lạ đã để lại ấn tượng sâu sắc trong lòng tác giả. Hình thức của du ký rất đa dạng, có thể là những ghi chép, miêu tả, tường thuật, kể chuyện, đối thoại. Trong một số trường hợp, du ký có thể vận dụng phương thức phản ánh của hội họa, nhiếp ảnh, truyền hình và các phương thức thu nhận thông tin khoa học như: khảo cứu, điều tra, thống kê tư liệu... có khi lại kết hợp với phương thức biểu cảm.

* Đặc điểm của văn bản du ký

Là một loại tác phẩm văn học chú trọng ghi chép sự thực. Ghi chép nhằm những mục đích và nhu cầu khác nhau như để lưu giữ thông tin, để ghi lại hành trình,... Những ghi chép đó thường lấy sự thật khách quan của đời sống làm cơ sở. Trong VB du ký có kể sự việc, tả người, tả cảnh kết hợp trình bày suy nghĩ, cảm xúc, sự quan sát, liên tưởng, tưởng tượng của người viết. VB ký không chỉ ghi chép sự việc thuần túy để cung cấp thông tin mà còn thể hiện cảm xúc, suy nghĩ, lập trường, thái độ của người viết trước những sự việc. Do đó, sức hấp dẫn của VB du ký là tính xác thực của sự việc được phản ánh và những suy nghĩ, tưởng tượng, nghị luận, trữ tình một cách tự do, phóng khoáng.

Ngôn ngữ nghệ thuật của ký thể hiện rõ nét và trực tiếp nhất cái tôi tác giả. Qua xu hướng và cách thức sử dụng ngôn ngữ có thể phân nào tìm ra cá tính sáng tạo của từng nhà văn. Như vậy, VB du ký vừa có đặc điểm chung của loại hình ký văn học vừa có đặc trưng riêng biệt của văn học - loại hình nghệ thuật ngôn từ. Năm vững đặc trưng thể loại là điều kiện cần thiết, quan trọng trong quá trình dạy đọc hiểu các tác phẩm du ký nhằm đáp ứng mục tiêu phát triển phẩm chất, năng lực HS của chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018.

Trong VB du ký, “Đặc trưng quan trọng dễ

nhận thấy nhất của VB du ký chính là tính khách quan người thật, việc thật. Điều này có ý nghĩa lớn trong việc cung cấp thông tin, đáp ứng nhu cầu hiểu biết, khám phá thực tế của người đọc. Sức hấp dẫn của VB du ký chính là đưa đến những tri thức, hiểu biết mới mẻ về lịch sử, văn hóa, con người, phong tục, tập quán của một vùng đất. Ngay cả khi đó là một vùng đất quen thuộc, du ký vẫn có thể đem đến cho người đọc cảm giác thích thú, tò mò, phấn khích. Hiện thực đời sống trong VB du ký luôn đầy ắp thông tin tri thức đời sống được ủ men bằng trải nghiệm cá nhân của người viết. Do đó, VB du ký có khả năng lay động trái tim, gợi sự liên tưởng, đánh thức suy tư của người đọc” (Dũng, Phương, Quỳnh, Tú & Vinh, 2020, tr.275).

4.2. Mục tiêu, yêu cầu cần đạt và nội dung dạy học đọc hiểu văn bản du ký trong chương trình Ngữ văn 2018 và sách giáo khoa Ngữ văn 6

* Mục tiêu

Về phẩm chất, dạy học VB du ký giúp HS thêm yêu mến, tự hào về vẻ đẹp của thiên nhiên, quê hương, xứ sở, thích khám phá.

Về năng lực chung, dạy học đọc hiểu VB du ký giúp HS phát triển năng lực giao tiếp và hợp tác, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo.

Về năng lực riêng đặc thù, tiếp tục phát triển năng lực ngôn ngữ, năng lực văn học cho HS với các yêu cầu cần đạt cao hơn: Phân biệt được thể du ký; Nhận biết được đặc điểm của ngôn ngữ trong VB du ký; nhận biết được tác dụng của những yếu tố hình thức và biện pháp nghệ thuật trong VB du ký; nhận biết được các giá trị biểu cảm, giá trị nhận thức, giá trị thẩm mỹ của VB du ký; có thể tạo ra một số sản phẩm có tính văn học.

* Yêu cầu cần đạt

Chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018 quy định ở lớp 6 HS được học VB du ký. Do chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018 được biên soạn theo hướng mở một chương trình có nhiều bộ sách giáo khoa và giữa 3 bộ sách giáo khoa Ngữ văn lớp 6 tuyển chọn các VB du ký không giống nhau. Ngữ liệu đọc hiểu trong đề thi, kiểm tra đánh giá định kỳ không trùng lặp với các VB du ký trong sách giáo khoa. Do vậy, dù GV chọn dạy VB du ký trong hoặc ngoài 3 bộ sách giáo khoa thì đều phải căn cứ vào các yêu cầu cần đạt được quy định trong chương trình.

Yêu cầu cần đạt quy định trong chương trình là căn cứ để dạy học và giáo dục HS trong nhà trường. Căn cứ vào yêu cầu cần đạt/chuẩn đầu ra để GV tổ chức, hướng dẫn HS thực hiện các hoạt động học tập với các hình thức đa dạng, phong phú, có sức hấp dẫn phù hợp với đặc trưng thể loại VB và nội dung bài học, phù hợp với trình độ, tâm lý lứa tuổi HS và điều kiện cơ sở vật chất dạy học của nhà trường THCS.

Căn cứ vào yêu cầu cần đạt, GV động viên, khuyến khích tạo cơ hội và điều kiện cho HS được tham gia một cách tích cực, chủ động, sáng tạo vào quá trình đọc, tìm hiểu, phát hiện, đề xuất, lĩnh hội kiến thức; khai thác vốn kiến thức, kỹ năng và vốn trải nghiệm của HS; vận dụng kinh nghiệm đọc hiểu VB ở các lớp dưới để giải quyết các nhiệm vụ đọc hiểu VB mới.

Bảng 1

Yêu cầu cần đạt về đọc hiểu VB du ký ở lớp 6 quy định trong chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018, tr.41			
<i>Đọc hiểu nội dung</i>	<i>Đọc hiểu hình thức</i>	<i>Liên hệ, so sánh, kết nối</i>	<i>Đọc mở rộng</i>
- Nêu được ấn tượng chung về VB; nhận biết được các chi tiết tiêu biểu, đề tài, câu chuyện, nhân vật trong tính chỉnh thể tác phẩm. - Nhận biết được chủ đề của văn bản, tình cảm, cảm xúc của người viết thể hiện qua ngôn ngữ VB	Nhận biết được hình thức ghi chép, cách kể sự việc, người kể chuyện ngôi thứ nhất của VB du ký	Nêu được bài học về cách nghĩ và cách ứng xử của cá nhân do VB đọc gợi ra	Có khả năng đọc các VB du ký tương đương với các VB đã học trong sách Ngữ văn 6

Yêu cầu cần đạt trong chương trình là căn cứ để kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của HS. Thực hiện quan điểm dạy học phát triển phẩm chất, năng lực người học của chương trình GDPT 2018, các hoạt động của GV và HS trong quá trình dạy học đọc hiểu VB du ký đều phải căn cứ vào các yêu cầu cần đạt của chương trình. Căn cứ vào chương trình để dạy học và không lệ thuộc hoàn toàn vào sách giáo khoa vì sách giáo khoa không có tính bắt buộc chỉ được xem là một tài liệu dạy học để đáp ứng yêu cầu cần đạt của chương trình.

* Nội dung dạy học đọc hiểu văn bản du ký trong chương trình giáo dục phổ thông Ngữ văn 2018 và sách giáo khoa Ngữ văn 6

Nội dung dạy học VB du ký trong chương trình Ngữ văn lớp 6 tập trung vào đề tài, chủ đề của VB; tình cảm, cảm xúc của người viết; người kể chuyện ngôi thứ nhất; hình thức ghi chép và cách kể sự việc.

Các VB du ký được tuyển chọn dạy học trong 3 bộ sách giáo khoa Ngữ văn 6 rất phong phú, đa dạng gắn gũi với đời sống và tâm lý lứa tuổi HS.

Bảng 2

Nội dung dạy học đọc hiểu VB du ký ở lớp 6 quy định trong chương trình môn Ngữ văn 2018, tr.42-43	VB đọc hiểu trong sách giáo khoa Ngữ văn 6	
	<i>Ngữ văn 6 bộ Kết nối tri thức với cuộc sống</i>	<i>Ngữ văn 6 bộ Cánh Diều</i>
- Chi tiết và mối liên hệ giữa các chi tiết trong VB văn học - Đề tài, chủ đề của VB - Tình cảm, cảm xúc của người viết - Hình thức ghi chép và cách kể sự việc - Người kể chuyện ngôi thứ nhất.	- VB “Cô Tô” - VB “Hang Én” (Bài 5)	- VB “Đông Thập Mười mùa nước nổi” - VB “Thắm sâu Hồng Ngải” (Bài 3)

Quan sát bảng tổng hợp số 2 trên đây về các VB đọc hiểu thể loại du ký cho thấy giữa 3 bộ sách Ngữ văn lớp 6 khác nhau trong việc chọn dạy thể loại và số lượng VB hồi ký và du ký. Nếu bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống chỉ chọn dạy 2 VB thể loại du ký thì bộ sách Chân trời sáng tạo chọn dạy 3 VB hồi ký. Trong khi bộ sách Cánh Diều tổ chức dạy đọc hiểu cả 2 loại VB hồi ký và du ký. Thực tế trên cho thấy, tính mở và linh hoạt của sách giáo khoa Ngữ văn mới theo chương trình 2018. Sách giáo khoa không còn mang tính pháp lệnh như theo chương trình 2002 mà chỉ là một phương án dạy học nhằm thực hiện mục tiêu, yêu cầu cần đạt quy định trong chương trình. Vì thế cho nên, trong quá trình dạy học đọc hiểu VB hồi ký và du ký nói riêng, dạy 4 kỹ năng đọc - viết - nói - nghe ở trường phổ thông, GV và HS có thể tham khảo, sử dụng các bộ sách Ngữ văn khác nhau để lựa chọn các nội dung dạy học một cách phù hợp nhất, hiệu quả nhất. Trong trường hợp này, bộ sách Cánh Diều biên soạn dạy học đọc hiểu cả hai thể loại VB hồi ký và du ký ở lớp 6 là một ưu điểm vượt trội, đem đến cho GV và HS các cơ hội học tập đa dạng, chủ động, linh hoạt, sáng tạo đáp ứng yêu cầu đổi mới kiểm tra đánh giá của chương trình như chúng tôi đã trình bày ở mục 1.3.

Một điểm đáng lưu ý nữa là ngoài các VB hồi ký, du ký được tuyển chọn dạy học trong 3 bộ sách giáo khoa Ngữ văn 6, HS còn phải tìm đọc mở rộng các VB khác tương tự về thể loại và độ dài của các VB đã học nhằm phát triển năng lực đọc hiểu VB theo đặc trưng thể loại cho HS. Đây là điểm mới của chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018.

4.3. Nguyên tắc dạy học đọc hiểu văn bản du ký trong chương trình Ngữ văn Trung học cơ sở

* Tổ chức dạy cách đọc hiểu văn bản du ký theo đặc trưng thể loại

Để đảm bảo mục tiêu phát triển phẩm chất, năng

lực cho người học của chương trình, sách giáo khoa GDPT môn Ngữ văn tổ chức tuyển chọn một số VB tiêu biểu về đặc trưng thể loại làm ngữ liệu dạy học 4 kỹ năng đọc - viết - nói và nghe. Những kiến thức, kỹ năng HS được trang bị ở phần đọc hiểu các VB theo đặc trưng thể loại cũng đồng thời phục vụ cho HS học kỹ năng viết và nói - nghe. Trên cơ sở đó, HS vận dụng vào đọc - viết - nói và nghe mở rộng đối với nhiều VB khác ngoài sách giáo khoa. Các kiến thức, kỹ năng đọc hiểu VB theo đặc trưng thể loại được biên soạn theo quan điểm tích hợp đồng tâm và nâng cao nghĩa là thể loại VB này đã được đọc hiểu ở lớp trước sẽ còn được học lại ở lớp sau nhưng không trùng lặp mà càng lên cao càng khó hơn. Đây là một trong những điểm mâu chốt, quan trọng của chương trình, sách giáo khoa Ngữ văn 2018 nhằm giáo dục HS trở thành người có khả năng đọc hiểu, đọc độc lập, là người đọc suốt đời. Chính vì thế, trong quá trình dạy HS đọc hiểu du ký GV cần hướng dẫn HS bám sát đặc điểm chung của thể loại ký văn học và đặc trưng riêng của thể loại du ký để đọc hiểu VB một cách hiệu quả.

* Tích hợp kiến thức, kỹ năng đọc hiểu học sinh đã học ở lớp trước nhằm đạt được các yêu cầu đọc hiểu văn bản du ký quy định trong chương trình Ngữ văn Trung học cơ sở

VB du ký được đưa vào giảng dạy trong chương trình GDPT 2018 môn Ngữ văn lớp 6 nhưng kỹ năng đọc hiểu một số thể loại VB văn học ở mức độ đơn giản như kỹ năng đọc đúng, trôi chảy VB; hiểu được nội dung, thông tin chính của VB thông qua các yếu tố hình thức thể loại VB; liên hệ, so sánh, kết nối ngoài VB,... thì HS đã được hình thành ở cấp Tiểu học.

Đặc điểm của chương trình môn Ngữ văn 2018 là tổ chức dạy học 4 kỹ năng đọc - viết - nói và nghe các thể loại VB theo nguyên tắc đồng tâm vòng tròn xoáy tròn ốc tức là càng lên lớp cao càng khó hơn và phức tạp hơn. Chính vì thế, khi dạy học đọc hiểu các VB du ký ở lớp 6 GV cần yêu cầu HS huy động và phát huy kinh nghiệm đọc của các em đã được rèn luyện, tích lũy ở các lớp dưới để đọc hiểu VB mới ở lớp trên một cách hiệu quả.

* Đảm bảo học sinh được đọc hiểu các văn bản du ký với nguồn ngữ liệu đa dạng phù hợp với trình độ học sinh

Chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018 xác định, dạy đọc hiểu VB du ký nhằm hình thành và phát triển kỹ năng đọc cho HS. Đây là công cụ quan trọng để HS học các môn học khác và tự học. Phương pháp dạy học phải đề cao vai trò của HS với tư cách là chủ thể của hoạt động đọc, đọc tích cực, chủ động, phát huy vai trò “đồng sáng tạo” trong hoạt động tiếp nhận tác phẩm, tích cực kiến tạo nghĩa cho VB, phát hiện những giá trị đạo đức, văn hóa, triết lý nhân sinh từ đó biết vận dụng, chuyển hóa thành giá trị sống.

VB du ký đa dạng về hình thức ghi chép và cách kể sự việc. Ngoài các VB được học trong sách giáo khoa, HS lớp 6 phải đọc được tối thiểu từ 5 đến 7 VB du ký (bao gồm cả văn bản được hướng dẫn đọc trên mạng Internet) có kiểu văn bản và độ dài tương đương với các văn bản đã đọc để phát triển năng lực đọc hiểu VB theo đặc trưng thể loại, đáp ứng yêu cầu đổi mới phương pháp dạy học và kiểm tra, đánh giá môn Ngữ văn trong nhà trường phổ thông theo hướng dẫn của Bộ Giáo dục và Đào tạo tại công văn 3175 ngày 21/7/2022 (Hùng, Hoa, Chi, Liên, My, Nguyệt, Nương & Phương, 2021). Bởi vậy, dạy đọc hiểu VB du ký ở lớp 6, GV cần đảm bảo cho HS được tiếp cận nguồn đọc các VB mở rộng đa dạng về hình thức ghi chép, cách kể sự việc, phù hợp với trình độ HS. Nguyên tắc dạy học này đảm bảo các kỹ năng đọc hiểu VB theo đặc trưng thể loại của HS liên tục được thực hành lặp đi lặp lại nhiều lần giúp các em tự tin trước các kỳ thi, kiểm tra khi phải đọc hiểu các VB mới không lặp lại các VB quen thuộc đã học trong nhà trường.

4.4. Biện pháp phát triển kỹ năng đọc hiểu văn bản du ký cho học sinh lớp 6 trong dạy học môn Ngữ văn

* Hướng dẫn học sinh đọc văn bản du ký

Du nghĩa là đi xa, ký là ghi chép lại. Du ký là một thể loại đặc biệt của thể loại ký, là bài ghi chép về miền đất, con người, lịch sử, danh thắng, thiên nhiên, văn hóa... của một địa phương, của một quốc gia sau những chuyến đi xa luôn mang lại cho người đọc rất nhiều cảm hứng cũng như hứng thú tìm hiểu vùng đất ấy. Tràn đầy say mê sau những hành trình mới mẻ, đây ấp hình ảnh qua những hoạt động thú vị, đa dạng và những suy tư sâu sắc cùng cảm xúc mang dấu ấn cá nhân, tươi mới... nhưng đáng nói đến nhất chính là du ký luôn khơi gợi cho người đọc niềm ham thích và ước mơ khám phá những miền đất lạ, có lẽ vì thế mà du ký luôn có sức hấp dẫn đặc biệt mọi đối tượng người đọc, nhất là những người đọc trẻ tuổi.

Còn có thể bàn nhiều về thể du ký nhưng về căn bản đây là những yếu tố cốt lõi đặc trưng nhất để phân biệt du ký với các thể ký khác và với một số thể loại trong VB văn học như tiểu thuyết, truyện, kịch,... Chính vì thế khi dạy đọc hiểu VB du ký cho HS lớp 6, GV cần tập trung hướng dẫn HS đọc để khai thác nội dung này một cách hiệu quả.

Đọc là hoạt động đặc trưng của tiếp nhận VB nói chung và tiếp nhận tác phẩm văn chương nói riêng. Nhà thơ Xuân Diệu từng ví von một cách hình ảnh, ấn tượng về cách đọc thơ, văn: “Thơ hay là hay cả hồn lẫn xác, hay như con gà ngon, ngon từ phao câu đầu cánh đến lắt léo khủy xương. Thơ không đọc một lần mà phải đọc đi đọc lại”. Kiểu dạy học văn truyền thống, HS thường đọc trên thể bản tức là đọc và hiểu VB, tác phẩm văn học chủ yếu dựa trên thông tin về kết quả đọc của GV và cách hiểu, cách

suy nghĩ, cảm nhận của GV. Chương trình GDPT môn Ngữ văn 2018 chủ trương dạy học phát triển phẩm chất, năng lực người học. Chính vì lẽ đó, đọc là hoạt động chủ đạo của HS trong dạy học đọc hiểu VB, là yêu cầu bắt buộc và tiên quyết để HS tiếp tục thực hiện các hoạt động khác trong quá trình tiếp nhận một VB, tác phẩm văn học.

Đọc VB du ký ngoài yêu cầu và cách đọc giống với đọc các loại VB khác là đọc đúng, trôi chảy VB, GV lưu ý HS về cách đọc không chậm rãi theo dòng hồi ức man mác của hồi ký. Đọc VB du ký với giọng đọc trữ tình, tươi vui, nhịp điệu khỏe khoắn.

* Tổ chức cho học sinh phân hồi nhận biết về các sự việc được kể trong văn bản du ký luôn gắn với những hành trình của người ghi

Nếu sự việc được kể trong VB hồi ký là những người thật, việc thật xảy ra trong quá khứ của chính tác giả hoặc tác giả là người chứng kiến thì sự việc được kể trong du ký là những điều chứng kiến mắt thấy tai nghe tại những xứ sở xa lạ để lại những ấn tượng sâu sắc đối với người ghi trong những chuyến đi diễn ra chưa lâu.

Sức hấp dẫn của du ký là khả năng đưa đến những thông tin tri thức mới, hiểu biết mới về lịch sử, văn hóa, con người, phong tục, tập quán của một vùng đất. “Ngay cả khi đó là vùng đất quen thuộc,

du ký vẫn có thể làm sống dậy, lay động trái tim, gợi sự liên tưởng, đánh thức suy tư ở người đọc, những cảm giác thích thú, phấn khích muốn tái khám phá, cảm nhận ở một chiều kích khác”. Sự việc được kể trong du ký luôn đầy ắp thông tin, hồi hồi tươi mới và “đó là những thông tin thâm mỹ và văn hóa, thứ tri thức đời sống được ủ men bằng trải nghiệm cá nhân của người viết” (Thuyết, Thông, Hạnh, Hiền & Lộc, 2021). Chính vì thế, dạy học phát triển năng lực đọc hiểu VB du ký cho HS, thầy/cô cần sử dụng các câu hỏi, các chỉ dẫn đọc, các công cụ đọc dẫn dắt HS khai thác, tiếp nhận kho tri thức vô tận đặc biệt này trong mỗi VB.

Ví dụ, đọc hiểu VB “Đồng Tháp Mười mùa nước nổi” của nhà văn Văn Công Hùng, HS cần thực hiện các câu hỏi như: VB viết về chuyến đi đến vùng đất nào? Ấn tượng chung của em về cảnh sắc thiên nhiên, con người ở Đồng Tháp Mười vào mùa nước nổi như thế nào? Tác giả đã chọn và giới thiệu những gì về vùng Đồng Tháp Mười vào mùa nước nổi? HS có thể sử dụng bảng tổng hợp hoặc sơ đồ trong phiếu học tập để liệt kê ra những sự việc được tác giả miêu tả, giới thiệu trong chuyến tham quan du ngoạn vùng Đồng Tháp Mười của bản thân.

Từ những phát hiện, nhận biết của HS về các sự việc, cảnh quan, thiên nhiên, con người ở các xứ sở xa lạ trong VB được HS trình bày thành các sản

a) HS sử dụng phiếu học tập để liệt kê các sự việc được kể trong các chuyến đi đến vùng đất mới kì thú

Liệt kê vào phiếu học tập các sự việc được ghi chép lại trong VB du ký “Đồng Tháp Mười mùa nước nổi” (Văn Công Hùng)

Tên văn bản: Đồng Tháp Mười mùa nước nổi	
Họ tên HS:	
Lớp: 6B	
<i>Yêu cầu: Em hãy liệt kê những sự việc được ghi lại trong VB du ký “Đồng Tháp Mười mùa nước nổi” của nhà văn Văn Công Hùng. Những sự việc đó theo em có ý nghĩa như thế nào?</i>	
Sự việc được kể	Ấn tượng đối với nhà văn
Sự việc 1: Lũ ở Đồng Tháp Mười	Là nguồn sống của cư dân miền sông nước này.
Sự việc 2: Đến Tràm chim	Là lối của Đồng Tháp Mười. Tràm Chim gồm những cây tràm kết thành rừng tràm. Và chim thì dày đặc thành vườn. Phải tôi chúng mới về hàng chục vạn con rợp trời.
- Đến huyện Tam Nông Đồng Tháp tôi được ăn món bông điên điển xào tôm; - Đến huyện Cao Lãnh, tôi được ăn cá linh kho ngọt...	2 món ăn dân dã vào mùa nước nổi hiếm nhưng là quốc túy, quốc hồn của vùng Đồng Tháp Mười.
- Sen ở Đồng Tháp Mười	- Bạt ngàn sen chen giữa rừng tràm; - Sen tinh khiết bung nở giữa bùn; - Sen ngạo ngễ khoe giữa nân lác; vươn lê trong nắng, gió phương Nam khoe sắc hồng; - Bất chợt con người chùng lại, bang khuâng, ngơ ngác giữa thế giới sen.
.....	
b) Nhà văn chọn những sự việc trên để giới thiệu, miêu tả về vùng đất Đồng Tháp Mười theo em có ý nghĩa, tác dụng gì?	

phẩm học tập giúp các em lưu lại, khắc sâu ghi nhớ những nội dung thông tin cốt lõi của bài đọc, đồng thời rất thuận lợi để GV nhận xét, góp ý, bổ sung đánh giá ý thức đọc và kết quả đọc hiểu VB của HS.

* Tổ chức cho học sinh nhận biết tình cảm, cảm xúc mang dấu ấn cá nhân của người viết thể hiện qua ngôn ngữ văn bản du ký

Sức hấp dẫn của du ký không chỉ bởi mỗi tác phẩm như một cuốn nhật ký hành trình chứa đựng trong nó cả một kho kiến thức về cảnh quan, con người, văn hóa, lịch sử địa lí, giáo dục, chính trị của những vùng đất kỳ thú của đất nước và trên thế giới. Du ký đặc biệt hấp dẫn người đọc bởi trong mỗi VB du ký đều ăm ắp năng lượng của mỹ cảm, thứ năng lượng vô cực ở độ lan tỏa như chất men toát ra từ nguồn thông tin, tri thức phong phú từ những kinh nghiệm trải nghiệm những vùng đất, địa danh, văn hóa, sự kiện, con người, địa điểm,... điều quan trọng hơn ở kho tri thức ấy chính là cảm xúc, tình cảm của người viết chung cất, kết tủa, giao thoa với người đọc.

Du ký là sự kết hợp hài hòa giữa việc phản ánh hiện thực và việc thỏa mãn tình cảm thẩm mỹ của con người. “Nó góp phần làm giàu nhận thức và tạo nên nhiều giao cảm giữa người viết và bạn đọc. Nó rất có ý nghĩa để góp phần đáp ứng nhu cầu của con người trong thời đại mà nhu cầu hiểu biết, thông tin đã phát triển rất rộng rãi”. Dạy học đọc hiểu VB du ký là dạy cho HS biết cách đọc để nhận ra được những tình cảm riêng tư mang dấu ấn cá nhân độc đáo của người viết.

Ví dụ, dạy HS đọc hiểu VB “Đồng Tháp Mười mùa nước nổi” của nhà văn Văn Công Hùng, các phiếu học tập và bảng tổng hợp do HS thực hiện ở phần đọc nhận biết các sự việc được kể, được ghi chép trong VB du ký ở phần trên sẽ được GV hướng dẫn HS tiếp tục tái sử dụng để thực hiện hoạt động tiếp theo nhận biết tình cảm, cảm xúc của tác giả đối với những sự việc đã để lại ấn tượng sâu sắc về những vùng đất mới. (Bảng 3)

Hay trong VB “Cô Tô”, ghi chép sự việc một cách chân thực, khách quan là nguyên tắc tối quan trọng trong VB du ký, song những hiện thực đó được quan sát ở góc nhìn, được giới thiệu, miêu tả thông qua lăng kính và chất men cảm xúc của người viết. Ví dụ, dạy đọc hiểu VB “Cô Tô”, câu hỏi GV sử dụng để dẫn dắt HS tìm hiểu nội dung sự việc được ghi chép, giới thiệu trong VB là: VB Cô Tô đã đưa người đọc đến nơi nào? và được gặp gỡ những ai? Câu chuyện của tác giả trên đảo Cô Tô được kể lại vào những thời gian nào? Đảo Cô Tô trước và sau cơn bão được tác giả cảm nhận và miêu tả như thế nào?... Những câu, từ, đoạn, hình ảnh nào trong VB “Cô Tô” thể hiện tình cảm, cảm xúc của nhà văn Nguyễn Tuân với cảnh quan thiên nhiên trên quần đảo Cô Tô trước và sau cơn bão?... Đoạn văn đầu tiên trong VB Cô Tô tả nào được tác giả sử dụng để tái hiện tính chân thực của những cơn bão biển trên đảo Cô Tô trong VB “Cô Tô”? “Hình như gió bão chờ chúng tôi lọt hết vào trận địa cánh cung bãi cát, rồi mới tăng thêm hỏa lực của gió. Mỗi viên cát bắn vào má, vào gáy lúc này buốt như một mũi kim. Gió bắn rất, từng chập. Gió liên thanh quạt lia

b) Học sinh sử dụng phiếu học tập để trình bày các sự việc được ghi chép lại trong những hành trình khám phá vẻ đẹp của các xứ sở xa lạ trong văn bản du ký

Họ tên: ..... Lớp: .....
1. Văn bản “Cô Tô” ghi lại những sự việc, cảnh quan, thiên nhiên, con người ở vùng đất nào? Sự việc, chi tiết nào trong VB tác động đến suy nghĩ và hành động của em? Vì sao?
a) Trình tự các sự việc, cảnh thiên nhiên trên quần đảo Cô Tô được ghi chép, miêu tả trong VB “Cô Tô” của nhà văn Nguyễn Tuân như thế nào?
Thứ nhất: Bão như cánh cung tăng hỏa lực trên đảo Cô Tô - Mỗi viên cát bắn vào má vào gáy buốt như viên đạn mũi kim. - Gió giật liên thanh đẩy người chạy theo luồng cát bạt ra phía sát bờ biển. - Sóng cát đánh ra khơi, bẻ đánh bọt sóng vào, trời đất trắng mù toàn bãi như kẻ thù thả hơi ngạt.
Thứ hai: Sang canh hai bão thực sự bắt đầu. - Cửa kính bị gió vây, dòn bung hết; - Kính bị gió ép vỡ tung - Tiếng gió ghê rợn mỗi khi nó thốc vào, nó rít lên như quỷ khóc thần linh...
Thứ ba: Ngày thứ năm trên đảo Thanh Luân sau cơn bão đảo đẹp như một bức họa... Tôi dậy từ canh tư. Còn tối đất, cố đi mãi trên đá đầu su ra thấu đầu mũi đảo. Và ngòi đỏ rình mặt trời lên. Mặt giời nhú lên dần dần, rồi lên cho kì hết. Tròn trĩnh phúc hậu như lòng đỏ một quả trứng thiên nhiên đầy đặn...
b) Sự việc, chi tiết nào trong VB tác động đến suy nghĩ và hành động của em? Vì sao?

lựa vào gói vào ngang thắt lưng, đẩy cả người chạy theo luồng cát mà bật ra phía sát bờ biên của một bãi dài ba ngàn thước, rộng chừng năm thước”.

Như vậy, chủ đề của VB “Cô Tô” là ca ngợi vẻ đẹp của cảnh và người Cô Tô. Vẻ đẹp của cảnh quan thiên nhiên trên quần đảo Cô Tô: tinh khôi mà dữ dội, đa dạng mà khác biệt; vẻ đẹp của con người Cô Tô: sống cùng sự kỳ vĩ mà khắc nghiệt của thiên nhiên, bền bỉ và lạng lẽ bám biển để lao động sản xuất và giữ gìn biển đảo quê hương.

* *Nhận biết phương thức ghi chép, tái hiện của văn bản du ký rất phóng túng đan xen miêu tả, tường thuật, kể chuyện, hội họa, điện ảnh*

Quyền năng của tác giả du ký là ở sự lựa chọn, sắp xếp và tinh chỉnh các sự việc, cảnh quan, thiên nhiên, con người... không gian, thời gian, điểm nhìn và cách ghi chép để dựng nên một hình ảnh vừa quen vừa khác độc đáo, hấp dẫn về những vùng đất của quê hương, xứ sở. Sức hấp dẫn của du ký vị thế được tạo nên một phần ở hình thức ghi chép rất phóng túng có sự giao thoa về thể loại: ghi chép kết hợp đan xen kết hợp một hoặc nhiều phương thức biểu đạt như miêu tả, biểu cảm, tường thuật, kể chuyện, đối thoại,... Trong VB du ký nhiều lúc, nhiều đoạn người viết sử dụng phương thức miêu tả - một phương thức biểu đạt kết hợp ta thường gặp trong kiểu VB thuyết minh và chủ yếu trong văn

miêu tả. Nhưng nếu miêu tả trong văn thuyết minh ngôn ngữ phải đơn nghĩa, không được hư cấu để cung cấp tri thức chính xác, khách quan về sự vật, hiện tượng trong đời sống. VB du ký cũng sử dụng miêu tả nhưng là miêu tả trong một tác phẩm kí văn học nên đã nhuộm màu sắc cảm xúc cá nhân của người viết. Vì thế tả đan xen với ghi chép, giới thiệu, biểu cảm càng làm cho cảnh quan kỳ thú hiện ra sống động, hấp dẫn, lôi cuốn và ấn tượng “Sen ở Tháp Mười là một thế lực của cái đẹp tự nhiên. Nước ta từ Bắc chí Nam đâu cũng có sen. Về đây mới thấy sen xứng đáng để ngợi. Bạt ngàn sen chen giữa rừng tram, sen tinh khiết bung nở giữa bùn, sen ngạo nghễ khoe giữa năn lác, sen kiêu hãnh tự tin khoe sắc hồng đặc trưng khiến con người chột chùng lại, băng khuâng, ngỡ ngác giữa thế giới sen...” (Trích “Đồng Tháp Mười mùa nước nổi”).

Thực tế, không có một VB nào từ đầu đến cuối chỉ sử dụng duy nhất một phương thức biểu đạt. VB du ký là một thể điển hình cho sự giao thoa thể loại. Hình thức ghi chép trong du ký còn được tác giả vận dụng kết hợp các phương thức phản ánh của điện ảnh, hội họa, các phương thức thu nhận thông tin khoa học như khảo cứu, điều tra, thống kê tư liệu... đi kèm với phương thức biểu cảm.

Tổ chức cho HS đọc hiểu chi tiết VB phần này để thực hiện mục tiêu trên, GV cần đến những câu

Bảng 3. Nêu tình cảm, cảm xúc của người viết về những sự việc được ghi chép qua ngôn ngữ VB du ký “Đồng Tháp Mười mùa nước nổi”

Tên văn bản: Đồng Tháp Mười mùa nước nổi (Văn Công Hùng)	
Họ tên HS:	
Lớp: 6B	
<i>Yêu cầu: Hãy nêu những tình cảm, cảm xúc của tác giả đối với những sự việc được ghi lại trong VB du ký “Đồng Tháp Mười mùa nước nổi”. Những tình cảm, cảm xúc đó tác động đến em như thế nào?</i>	
Sự việc được kể	Tình cảm, cảm xúc của tác giả
Sự việc 1: Lũ ở Đồng Tháp Mười là nguồn sống của cư dân miền sông nước này. Lũ mang phù sa mùa màng, tôm cá về làm nên một nền văn hóa đồng bằng.	Biết ơn, tự hào, ca ngợi.
Sự việc 2: Đến Tràm chim Là lõi của Đồng Tháp Mười. Tràm Chim gồm những cây tràm kết thành rừng tràm. Và chim thì dày đặc thành vườn. Phải tới chúng mới về hàng chục vạn con rợp trời.	Bất ngờ, ấn tượng, thích thú.
- Đến huyện Tam Nông Đồng Tháp tôi được ăn món bông điên điển xào tôm; Đến huyện Cao Lãnh, tôi được ăn cá linh kho ngọt. Hai món ăn dân dã vào mùa nước nổi hiem nhưng là quốc túy, quốc hồn của vùng Đồng Tháp Mười.	Say sưa thưởng thức, quý trọng, ca ngợi.
- Sen ở Đồng Tháp Mười; - Bạt ngàn sen chen giữa rừng tram; - Sen tinh khiết bung nở giữa bùn; - Sen ngạo nghễ khoe giữa năn lác; vươn lên trong nắng, gió phương Nam khoe sắc hồng; - Bất chợt con người chùng lại, băng khuâng, ngỡ ngác giữa thế giới sen.	Hạnh phúc, vui sướng, tự hào, ca ngợi.
.....v.v	
b) <i>Những tình cảm, cảm xúc đó tác động đến em như thế nào?</i>	

hỏi như: VB du ký đưa em đến vùng đất nào? Tác giả đã chọn những sự việc nào để viết về vùng đất này? Những sự việc ấy được tác giả quan sát, ghi lại theo trật tự như thế nào? Tác giả sử dụng các phương thức biểu đạt nào trong VB? Lý giải tác dụng của các phương thức biểu đạt đó trong VB du ký?

Ví dụ, đoạn miêu tả đảo Cô Tô sau cơn bão trong VB “Cô Tô” của Nguyễn Tuân là một minh họa cho hình thức ghi chép phóng túng của du ký. “Ngày thứ năm trên đảo Cô Tô là một ngày sáng sủa... Sau mỗi lần dông bão, bao giờ bầu trời Cô Tô cũng trong sáng như vậy. Cây trên núi đảo lại thêm xanh mượt, nước biển lại lam biếc đậm đà hơn hết cả mọi khi, và cát lại vàng giòn hơn nữa. Nếu cá có vắng tăm biệt tích trong vài ngày động bão, thì nay lưới lại thêm nặng mẻ cá già đôi. Chúng tôi leo dốc lên đồn Cô Tô hỏi thăm sức khỏe anh em hải quân và bộ binh... Trèo lên nóc đồn, nhìn ra bao la Thái Bình Dương bốn phương tám hướng, quay gót 180° mà ngắm cả toàn cảnh đảo Cô Tô. Nhìn rõ cả Tô Bắc, Tô Trung, Tô Nam mà càng thấy yêu mến hòn đảo như bất cứ người chài nào đã từng đi ra và lớn lên theo mùa sóng ở đây” (Trích “Cô Tô”).

Không chỉ VB “Cô Tô” (Nguyễn Tuân) mà tất cả các VB du ký khác trong ba bộ sách Ngữ văn 6 như “Đông Tháp Mười mùa nước nổi” (Văn Công Hùng), “Hang Ên” (Hà My), “Sâu Thẳm Hồng Ngải” (Lam Linh) còn cho thấy cách kể trong VB du ký theo trình tự thời gian và được kể theo ngôi thứ nhất người kể chuyện cũng chính là người trải nghiệm các chuyến đi đến những vùng đất kỳ thú.

* Hướng dẫn học sinh mô hình hóa cách đọc văn bản du ký trên cơ sở liên hệ, so sánh, kết nối với các VB du ký đã đọc

Hoạt động đúc rút ra cách đọc/mô hình hóa cách đọc VB du ký được HS thực hiện ở phần thứ 3 của bài đọc hiểu (tức là sau phần đọc nội dung, đọc hình thức): đọc liên hệ, so sánh, kết nối. Nếu dạy học theo tiếp cận nội dung, GV tập trung chủ yếu vào việc cung cấp kiến thức về tác giả, tác phẩm thì dạy học phát triển phẩm chất, năng lực người học, GV luôn coi trọng việc dạy cho HS biết cách đọc hiểu VB để vận dụng vào đọc các VB khác tương tự về đề tài và thể loại. Chính bởi vậy, sau mỗi bài dạy đọc hiểu VB du ký, ở phần dạy đọc liên hệ, so sánh, kết nối, GV đặt ra yêu cầu để HS thực hiện nêu cách đọc VB du ký. Một trong những cách giúp HS thực hiện yêu cầu nêu tóm tắt cách đọc VB du ký là GV cho HS so sánh VB vừa đọc với VB đã đọc trước đó về thể loại du ký; yêu cầu HS nêu điểm giống và khác nhau của hai VB du ký này. Hoạt động này được trình bày trên phiếu học tập hoặc bảng tổng hợp chuẩn bị trước để giúp HS thể hiện các yếu tố so sánh về nội dung và hình thức ghi chép trong các VB được rõ ràng hơn. Quan sát sản phẩm học tập của HS, GV tổ chức cho thảo luận, nhận xét, góp ý, bổ sung để dẫn đến yêu cầu tiếp theo là HS rút ra cách đọc VB du ký.

Hình thức thực hiện yêu cầu này có thể linh hoạt: Thực hiện theo nhóm hoặc thực hiện theo hình thức cá thể hóa. HS có thể trình bày vào phiếu học tập hoặc bảng tổng hợp được chuẩn bị sẵn.

Mô hình cách đọc VB du ký	Các chỉ báo về cách đọc VB du ký cho học sinh lớp 6
Kỹ thuật đọc VB	Đọc diễn cảm với giọng đọc vui tươi, nhịp điệu khỏe khoắn;
Đọc nội dung VB	Nêu chủ đề VB.
	Nhận biết các sự việc được ghi chép trong VB du ký luôn gắn với những hành trình của người ghi về vẻ đẹp của những vùng đất, lịch sử, văn hóa, con người;
	Nhận biết tình cảm, cảm xúc mang dấu ấn cá nhân của người viết về những vùng đất, xứ sở xa lạ thể hiện qua ngôn ngữ VB du ký
Đọc hiểu hình thức VB	Nhận biết phương thức ghi chép tái hiện của VB du ký rất phóng túng đan xen miêu tả, tường thuật, kể chuyện, hội họa, điện ảnh
	Nhận biết người kể chuyện ngôi thứ nhất và cách kể sự việc phóng túng không bó hẹp vào một khuôn khổ nào của VB du ký
Đọc liên hệ, so sánh, kết nối	Nêu bài học về nhận thức và ứng xử của bản thân do các chi tiết, sự việc trong VB gợi ra.
Rút ra mô hình cách đọc	Liên hệ, so sánh, kết nối với các VB du ký đã đọc để rút ra cách đọc VB du ký
Vận dụng đọc mở rộng	Vận dụng mô hình cách đọc vào đọc mở rộng các VB du ký khác

5. Thảo luận

Mục đích chủ yếu của dạy đọc VB du ký trong nhà trường phổ thông là giúp HS biết đọc và tự đọc được các VB khác cùng thể loại, thông qua đó mà bồi dưỡng, giáo dục phẩm chất, nhận thức và năng lực HS. VB du ký có những đặc điểm riêng so với các thể loại khác thuộc thể ký như hồi ký, tùy bút, tản văn vì thế cần có cách dạy đọc hiểu VB du ký phù hợp với đặc trưng thể loại.

Muốn phát triển được năng lực HS, việc dạy đọc VB du ký phải tổ chức được các hoạt động đọc theo một quy trình: từ tri nhận VB ngôn từ đến khám phá phản hồi nhận biết về các sự việc được kể trong VB du ký luôn gắn với những hành trình của người ghi;

nhận biết tình cảm, cảm xúc mang dấu ấn cá nhân của người viết thể hiện qua ngôn ngữ VB du ký; Nhận biết phương thức ghi chép, tái hiện của VB du ký rất phong phú đa dạng xen miêu tả, tường thuật, kể chuyện, hội họa, điện ảnh; liên hệ, so sánh, kết nối để đúc kết nội dung ý nghĩa và để phát huy vai trò “đồng sáng tạo” trong tiếp nhận tác phẩm; mô hình hóa cách đọc VB du ký để vận dụng vào thực hành đọc và đọc mở rộng.

Phương pháp dạy đọc VB du ký phải tập trung kích hoạt việc đọc tích cực, sáng tạo ở chủ thể bạn đọc HS. Hướng dẫn và khích lệ HS chủ động, hứng thú tham gia kiến tạo nghĩa cho tác phẩm; sử dụng câu hỏi, hướng dẫn ghi chép trong tiến trình đọc bằng các phiếu học tập, nêu câu hỏi, thảo luận về VB, trải nghiệm và rút ra các bài học từ VB theo yêu cầu phát triển năng lực cho HS.

Tài liệu tham khảo

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 Ban hành Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2022). Công văn số 3175/BGDĐT-GDTrH về việc Hướng dẫn đổi mới phương pháp dạy học và kiểm tra đánh giá môn Ngữ văn ở trường phổ thông.
- Dũng, Đ. T.; Phương, H. T. K.; Quỳnh, N. T. X.; Tú, C. T. A.; Vinh, P. T. (2020). *Ký Việt Nam đương đại*. Nghệ An: Nxb: Đại học Vinh.
- Hùng, N. M.; Hoa, N. T. N.; Chi, N. L.; Liên, N. T. M.; My, L. T.; Nguyệt, L. T. M.; Nương,

6. Kết luận

Đọc hiểu VB du ký là năng lực quan trọng cần thiết ở mỗi HS để tiếp thu lượng kiến thức lớn về đời sống, giao tiếp với xã hội và giải quyết có hiệu quả các vấn đề trong đời sống, xã hội, góp phần xây dựng và phát triển phẩm chất, năng lực cá nhân. Sự mệnh của GV Ngữ văn dạy HS đọc hiểu loại VB du ký trong chương trình, sách giáo khoa 2018 là thông qua các VB đọc cụ thể giúp HS biết cách đọc để trở thành người có khả năng đọc độc lập. Kết quả nghiên cứu của bài viết về các biện pháp dạy học phát triển kỹ năng đọc hiểu VB du ký giúp GV và HS khắc phục được những khó khăn trong những năm đầu đổi mới dạy học chương trình và sách giáo khoa môn Ngữ văn 2018 trong các nhà trường phổ thông nâng cao chất lượng hiệu quả giáo dục HS có phẩm chất, năng lực của người công dân toàn cầu.

N. T.; N. T. H. (2021). *Ngữ văn 6 bộ Kết nối tri thức với cuộc sống*. Hà Nội: Nxb. Giáo dục Việt Nam.

Thông, Đ. N., Hiền, P. T. T., Đức, B. M., Hà, Đ. T., Nguyệt, L. T. M. (2018). *Dạy học phát triển năng lực môn Ngữ văn trung học cơ sở*. Hà Nội: Nxb. Đại học Sư phạm.

Thuyết, N. M., , Thông, Đ. N., Hạnh, L. T. T., Hiền, P. T. T., Lộc, N. V. (2021). *Ngữ văn 6 bộ Cánh diều*. Thành phố Hồ Chí Minh: Nxb: Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh.

Thông, Đ. N., Đức, B. M., Hiền, P. T. T. (2022). *Phương pháp dạy học đọc hiểu văn bản*. Hà Nội: Nxb. Giáo dục Việt Nam.

DẠY HỌC ĐỌC HIỂU VĂN BẢN DU KÝ TRONG CHƯƠNG TRÌNH NGỮ VĂN TRUNG HỌC CƠ SỞ THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

Lê Thị Phương

Trường Đại học Hồng Đức, tỉnh Thanh Hóa; Email: lethiphuongxh@hdu.edu.vn

Nhận bài: 07/01/2025; Phản biện: 15/01/2025; Tác giả sửa: 18/01/2025; Duyệt đăng: 25/3/2025; Phát hành: 28/4/2025

DOI: <https://doi.org/10.54163/ncdt/427>

Du ký là một loại văn bản đặc biệt thuộc thể ký được dạy học trong chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn 2018 theo định hướng phát triển năng lực học sinh. Du ký vừa có đặc trưng riêng của thể loại vừa có đặc trưng cốt lõi của loại hình sáng tác văn học. Vì thế, phải có cách dạy học sinh đọc ra các yếu tố nổi bật đặc trưng của văn bản du ký giúp các em có năng lực đọc suốt đời. Để giải quyết vấn đề này trong những năm đầu cả nước thực hiện đổi mới dạy học chương trình, sách giáo khoa Ngữ văn 2018, bài viết nghiên cứu đưa ra các biện pháp dạy học phát triển năng lực đọc hiểu văn bản du ký cho học sinh Trung học cơ sở trên cơ sở bám sát đặc trưng thể loại, đa dạng hóa các hoạt động học tập của học sinh đáp ứng mục tiêu, yêu cầu của chương trình, sách giáo khoa Ngữ văn mới.

Từ khóa: Kỹ năng đọc hiểu; Văn bản du ký; Chương trình Ngữ văn 2018.